

TYÖIKÄISTEN TYÖ- JA TOIMINTAKYKY JA TYÖLLISTYMINEN

17.2.2020 Rovaniemi

Ritva Liukonen

TILANNEKUVA

- THL teki sosiaali- ja terveysministeriön (STM) tulossopimuksen mukaiset arvioinnit eri alueiden sosiaali- ja terveystoimista. Arvioinnin kohteena olivat sairaanhoitopiirien alueella julkisesti järjestetyt sosiaali- ja terveystoimet, niiden yhdenvertainen saatavuus ja kustannustehokas toteutus. Arviointi kattaa sekä perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon että erikoissairaanhoidon palvelut.
- Arvioinnissa tarkasteltiin vuoden 2018 tilannetta. Palvelujen onnistunutta toteutusta alueilla tarkasteltiin tehtäväkokonaisuuksittain ja arvioitiin palvelujärjestelmää läpileikkaavien ulottuvuuksien kautta.
- Lappi ja Länsipohja raportoitiin erikseen

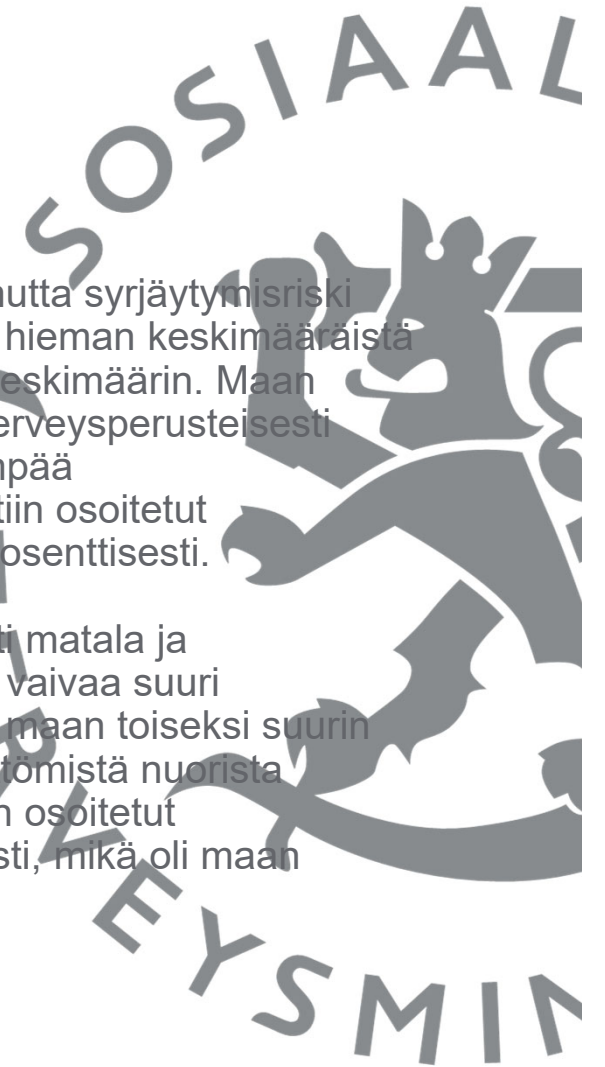
TYÖTTÖMYYS JA TYÖKYKY

LAPPI

- Nuorisotyöttömyys oli samaa luokkaa kuin maassa keskimäärin, mutta syrjäytymisriski muuta maata vähäisempi. Työttömyys ja rakennetyöttömyys olivat hieman keskimääräistä yleisempiä, ja pitkäaikaistyöttömien osuus oli sama kuin maassa keskimäärin. Maan suurimpia osuuksia sekä 18–24- että 25–64-vuotiaista sai mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa. Sairastavuus alueella on muuta maata yleisempää
- Kaikkia toimeentulotuen lajeja sai keskimääräistä harvempi ja kuntiin osoitetut Toimeentulotukihakemukset on käsitelty viikon sisällä lähes sataprosenttisesti.

LÄNSI-POHJA

- Työttömyys on laskenut viime vuodet, mutta työllisten osuus on silti matala ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevia työkäisiä on paljon. Aluetta myös vaivaa suuri nuorisotyöttömyys ja nuorten suurentunut syrjäytymisriski, joka on maan toiseksi suurin
- Sosiaalipalvelujen tarve oli 18–24-vuotiaiden osalta suurempi; työttömistä nuorista perustoimeentulotukea sai maan suurimpiin kuuluva osuus. Kuntiin osoitetut toimeentulotukihakemukset käsiteltiin viikon sisällä 96-prosenttisesti, mikä oli maan toiseksi pienin osuus.

AKTIVOINTIASTE

LAPPI

- Työttömien aktivointiaste (26 %) oli Ahvenanmaan jälkeen maan pienin, minkä perusteella työllistymistä edistävien palvelujen yhteensovittamisessa ei ole onnistuttu kuten muualla maassa. Toki TE-palvelujen saatavuus vaikuttaa myös tulokseen. Työttömien terveystarkastukseen osallistumisen perusteella asiakasohjaus ja asiakaslähtöisyys toteutuivat kuten maassa keskimäärin

LÄNSI-POHJA

- Työttömien aktivointiasteen perusteella työllistymistä edistävien palvelujen yhteensovittamisessa on onnistuttu kuten muuallakin maassa. Työttömien terveystarkastukseen osallistumisen perusteella asiakasohjaus ja asiakaslähtöisyys toteutuvat vain kohtalaisesti mutta paremmin kuin maassa keskimäärin.

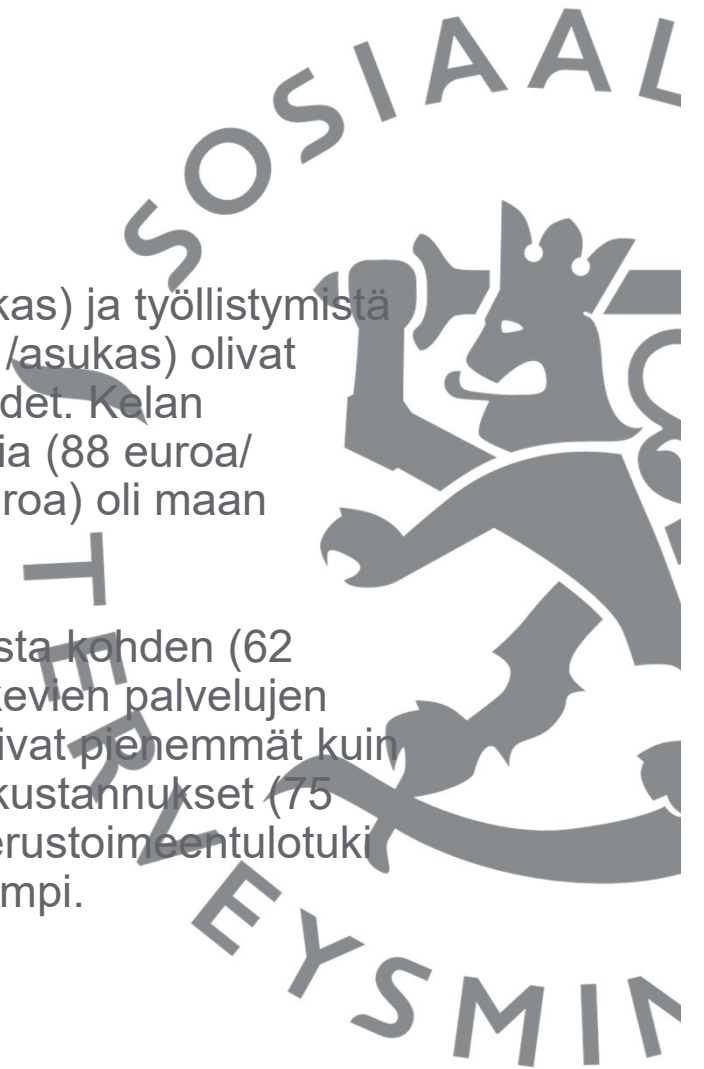
KUSTANNUKSET

LAPPI

- Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki (64 euroa /asukas) ja työllistymistä tukevien palvelujen nettokäyttökustannukset (85 euroa /asukas) olivat maan keskitasoa pienemmät, ja vähentyneet viime vuodelt. Kelan kuntoutuspalvelujen kustannukset olivat maan suurimpia (88 euroa /asukas). Perustoimeentulotuki asukasta kohden (84 euroa) oli maan keskiarvoa pienempi.

LÄNSI-POHJA

- Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osuus asukasta kohden (62 euroa) oli maan keskitasoa pienempi. Työllistymistä tukevien palvelujen asukaskohtaiset nettokäyttökustannukset (68 euroa) olivat pienemmät kuin koko maassa keskimäärin. Kelan kuntoutuspalvelujen kustannukset (75 euroa / asukas) olivat maan keskiarvoa suuremmat. Perustoimeentulotuki asukasta kohden (97 euroa) oli maan keskiarvoa pienempi.

HYVINVOINTI

- FinSote-kyselyn tiedot olivat Länsi-Pohjan ja Lapin väestöllä yhteiset: 20–64-vuotiaista elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus oli maan keskitasoa.
- Niiden osuus, jotka uskoivat, etteivät todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka, oli maan suurimpia.

YHTEENVETO TILANNEKUVASTA

- Työikäisen väestön työ- ja toimintakykyyn, elintapoihin ja työllistymisen edistämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Aikuisten elintavat ovat muuta maata huonommat. Ravitsemussuositukset eivät toteudu aikuisilla, lisäksi haasteena on aikuisilla yleinen tupakan ja alkoholin käyttö. Alkoholikuolleisuus on maan suurimpia. Yksinäisyys on yleistä sekä yläkouluikäisillä että iäkkäillä.
- Työttömien aktivointiaste on alhainen. Työikäisistä verrattain suuri osuus sai mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevia työikäisiä on paljon. Aluetta myös vaivaa suuri nuorisotyöttömyys ja nuorten suurentunut syrjäytymisriski – nuoria on toimeentulotuella paljon.

TYÖLLISYYDEN KUNTAKOKEILUT JATKUVAT

- Keväällä 2020 käynnistetään työllisyyden kuntakokeilut, joissa jatketaan ja laajennetaan vuoden 2018 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia.
- Mukaan jatkovalmisteluun on valittu myös Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi, Sodankylä / Lapin ELY-keskuksen alue
- Kaikki kokeilukunnat olivat mukana myös vuoden 2018 lopussa päättyneessä alueellisessa työllisyyskokeilussa Lapissa. Kokeilukunnissa on hyvät valmiudet uuteen kokeiluun lähtemiseen ja luodun toimintamallin edelleen kehittämiseen.
- Arvioin mukaan alueella n. 4000 työtöntä ohjataan kunnan asiakkaaksi ja hänen kotikuntansa vastaa TE-palveluiden tarjoamisesta hänelle.

TYÖLLISYYDEN KUNTAKOKEILUN TAVOITTEET

- Yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi on nostettu työn ja osaamisen uudistuminen.
- Työttömien määrä on aleneva, mutta muuttumassa rakenteellisesti haastavammaksi. Osalla pitkäaikaistyöttömistä työllistymisen esteenä on osaamisen ja ammattitaidon puutteen tai vanhentumisen lisäksi muita ongelmia, joiden ratkaisemiseen tarvitaan monialaisia työvoima-, sosiaali- ja terveystalvveluja työmarkkinoille kuntoutumisen edistämiseksi. Osalla nuorista ei ole ammatillista koulutusta, osaaminen ei ole ajantasainen tai heillä on esim. puutteita työelämätaidoissa tai elämänhallinnan ongelmia, jolloin työttömyys uhkaa pitkittyä.
- Lapissa rakennettiin edellisen kokeilun aikana työ- ja toimintakyvyn arvioinnin kokonaisuus, jota toteutetaan uudessakin kokeilussa. Perustason palvelutarpeen arvioinnin kautta luodaan asiakkaille yksilöllisesti räätälöityjä polkuja kuntoutukseen, koulutukseen sekä työelämään. Palveluihin ohjaus tehostuu ja aktivointiaste kasvaa kokeilukunnissa.

TYÖKYKYOHJELMA

Hallitusohjelman lähtökohta

- Osatyökykyisille suunnattu ohjelma, jolla helpotetaan heidän työllistymistään.
- Käynnistetään kokeiluhankkeet vaikuttavien palveluiden ja toimintamallien käyttöön ottamiseksi.
- Työkykyohjelmaa toteuttavat yhteistyössä STM ja TEM.
- STM:n budjetti on 14,9 miljoonaa euroa vuosille 2020-2022.
- **Valtionavustusten haku käynnistyy maaliskuussa 2020**
- THL ja TTL kehittävät toimintamalleja, tukevat kokeiluhankkeita sekä arvioivat ja seuraavat kokeilujen vaikutuksia.

TYÖKYKYOHJELMA - STM:N TOIMENPITEET

STM toteuttaa ohjelmaa neljässä projektissa:

Projekti 1. Tuodaan **työkyvyn tuki** osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden keskeistä

Projekti 2. Lisätään **tuetun työllistymisen menetelmien** käyttöä kaikkein vaikeimmin työllistyvien tukena

Projekti 3. Vahvistetaan ammattilaisten ja asiantuntijoiden **työkykyosaamista** ja

Projekti 4. Käynnistetään **arviointitutkimus** kokeiluhankkeissa tehtyjen interventioiden vaikutuksista sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta.

TYÖKYVYN TUKI TULEVAISUUDEN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUKSESSA

Työkyvyn tuen palvelukokonaisuus edellyttää **järjestäjältä:**

1. Sosiaali- ja terveyskeskuksen palvelut yhteensovitetaan (esimerkiksi sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, kuntoutus ja ehkäisevät palvelut).
2. Sosiaali- ja terveyskeskuksen palvelujen yhteensovittamista erikoissairaanhoidon ja työterveyshuollon kanssa.
3. Yhteistyökäytäntöjen rakentamista ja verkostojen hallintaa (mm. TE-hallinto ja kunnan työllisyyspalvelut, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), Kansaneläkelaitos (KELA) ja kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE), järjestöt).

KOKEILUHANKKEET

- Laatuksiteereihin perustuvaa tuetun työllistymisen työhönvalmennusta testataan rajatussa määrässä alueellisia kokeiluja
- Osana Mielenterveysstrategian toimeenpanoa rahoitetaan myös IPS-mallin käyttöönottoa koskevia pilotteja, joissa sovitetaan yhteen psykiatrinen hoito ja työhönvalmennus
 - rahoitus 6 milj. euroa vuosille 2020-22
 - haku myöhemmin keväällä

HAASTEITA

- Miten alueella kehitetään koko työikäisen väestön sosiaali- ja terveyspalveluissa sujuvia palvelupolkuja sekä monialaisia palveluja?
- Miten alueella aiotaan kehittää työkyvyn tuen palveluja sote-keskuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon integroituna palveluna sekä monialaisena palveluna?
- Miten alueella on järjestetty työterveyshuollon ulkopuolella olevien työkyvyn tuen palvelut?
- Miten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta voidaan vahvistaa?
- Miten ehkäisevän päihdetyön rajapinnat sote-palveluissa on tunnistettu ja varmistettu, että koko ehkäisevän päihdetyön kokonaisuus (ml. rahapelit) on integroitu osaksi työtä?

Kiitos!

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
PL 33 (Meritullinkatu 8, Helsinki) 00023 Valtioneuvosto
@STM_Uutiset

stm.fi